

Франків С.О.

студентка групи ПД-31

юридичного факультету,

Західноукраїнський національний університет

Олійничук Р.П.,

доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, к.ю.н., доц.,

Західноукраїнський національний університет

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ЗАХОДИ ТА ЇХ РОЛЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ

Оперативно-розшукові заходи є складовою оперативно-розшукової діяльності, яка за Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [1] являє собою систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних дій із застосуванням спеціальних засобів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, а також отримання інформації для потреб кримінального судочинства й забезпечення безпеки держави, суспільства та громадян. Їх правову основу становлять Конституція України [2], профільний закон, Кримінальний [3] і Кримінальний процесуальний [4] кодекси та інші нормативно-правові акти. За своєю природою ці заходи мають превентивний та інформаційно-пошуковий характер, спрямовані на здобуття відомостей про злочини, осіб, причетних до них, та інші значущі обставини, і можуть здійснюватися як відкритими, так і негласними методами за умови суворого дотримання законності, прав і свобод людини та належного контролю, а їх результати можуть використовуватися в кримінальному провадженні лише за умови законного отримання та процесуального оформлення.

Оперативно-розшукова діяльність і кримінальний процес є взаємопов'язаними правовими інститутами, що разом забезпечують

ефективну протидію злочинності та виконання завдань кримінального судочинства: перша слугує джерелом отримання інформації про підготовку, вчинення чи приховування злочинів, а другий забезпечує процесуальну форму її фіксації, перевірки та оцінки. Найбільш чітко ця взаємодія проявляється на стадії досудового розслідування, де матеріали оперативно-розшукової діяльності можуть бути підставою для його початку та джерелом фактичних даних, що потенційно використовуються як докази, однак не набувають автоматично статусу доказів і потребують належної перевірки та процесуального закріплення відповідно до КПК України. Таким чином, оперативно-розшукова діяльність формує інформаційну основу розкриття злочинів, а кримінальний процес забезпечує її законне використання в доказуванні.

Оперативно-розшукові заходи є важливим елементом кримінального процесуального доказування, оскільки дозволяють отримувати відомості про підготовку, вчинення чи приховування злочинів, сприяють встановленню обставин події, осіб, причетних до правопорушення, та пошуку доказів, однак така інформація має переважно орієнтуючий характер і може бути використана як доказ лише після її належної процесуальної перевірки, оцінки та оформлення відповідно до вимог закону; при цьому її допустимість залежить від дотримання принципів належності, достовірності та законності отримання, наявності відповідних дозволів і можливості перевірки джерела походження, що в сукупності забезпечує формування повноцінної доказової бази у кримінальному провадженні.

Однією з ключових проблем використання результатів оперативно-розшукових заходів у кримінальному процесуальному доказуванні є чітке розмежування оперативної інформації та процесуальних доказів, оскільки матеріали оперативно-розшукової діяльності не завжди мають доказове значення і можуть використовуватися лише за умови їх належного

отримання, документування, розсекречення та долучення до матеріалів провадження; при цьому значна частина такої інформації має орієнтуючий характер і слугує для визначення напрямків розслідування, а не для доведення винуватості в суді. Додатково проблемним є забезпечення прав і свобод людини під час проведення оперативно-розшукових заходів, адже втручання у приватне життя, зокрема через негласні дії та контроль комунікацій, потребує суворого дотримання законності, судового контролю та процесуальних гарантій, оскільки порушення процедури, неналежний суб'єкт проведення чи обмеження права на захист можуть призвести до визнання отриманих відомостей недопустимими доказами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про оперативно-розшукову діяльність. Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 31.05.2026)
2. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.05.2026)
3. Кримінальний кодекс України. Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 31.05.2026)
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4651-17#Text> (дата звернення: 31.05.2026)